

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanoa koskevaan lakiin yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoa koskevat säännökset. Kysymykseen voisi tulla Suomessa tuomitun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirto toiseen Pohjoismaahan ja toisessa Pohjoismaassa tuomitun tai määrätyn yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirto Suomeen.

Toimivaltainen viranomaisen lain täytäntöönpanossa olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Yhdyskuntapalvelua koskevien säännösten lisääminen lakiin olisi

tarpeen, sillä yhdyskuntapalvelu on yleisesti käytetty seuraamus kaikissa Pohjoismaissa.

Esityksessä ehdotetaan myös lain kuulemista ja tiedoksiantoa koskevan säännöksen muuttamista siten, että säännös olisi selkeä ja sisältäisi ajanmukaisen viittauksen hallintolakiin. Muutoksenhakua koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valitus tehtäisiin Helsingin hallinto-oikeuteen. Jatkovalitusoikeutta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei olisi. Lakiin ehdotetaan myös eräitä vähäisiä kielellisiä tarkistuksia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö.....	3
2.2 Käytäntö.....	5
3 LAINSÄÄDÄNTÖ MUISSA Pohjoismaissa.....	5
3.1 Yhdyskuntapalvelua koskevat säännökset.....	5
3.2 Pohjoismaiset yhteistoimintalait muissa Pohjoismaissa.....	6
3.3 Kansainvälinen kehitys ja EU:n lainsäädäntö.....	6
4 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	7
5 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
5.1 Taloudelliset vaikutukset.....	8
5.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	9
5.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	9
6 ASIAN VALMISTELU.....	9
7 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	10
2 VOIMAANTULO.....	14
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	14
LAKIEHDOTUS.....	16
Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta.....	16
LIITE.....	20
RINNAKKAISTEKSTI.....	20
Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta.....	20

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esitys sisältää ehdotuksen Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnassa rikosasioissa annetun lain (326/1963, jäljempänä *pohjoismainen yhteistoimintalaki*) muuttamisesta siten, että lakiin lisättäisiin yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämistä koskevat säännökset.

Yhdyskuntapalvelu on yleisesti käytetty seuraamus kaikissa Pohjoismaissa. Pohjoismainen yhteistoimintalaki ei nykyisellään sisällä yhdyskuntapalvelua koskevia säännöksiä, vaikka käytännössä mahdollisuus yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoon Pohjoismaasta toiseen olisi tarpeen.

Pohjoismaisessa lainvalmisteluyhteistyössä on jo vuonna 2004 tullut esiin tarve lisätä Pohjoismaiden vuodelta 1963 peräisin oleviin yhteistoimintalakeihin säännökset yhdyskuntapalvelun siirtämisestä. Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämistä on myös selvitetty pohjoismaisessa työryhmässä, joka on toiminut nimitetyn selvitysmiehen johdolla vuosina 2011 ja 2012. Selvitysmiehen tukena toimi kunkin maan oikeusministeriön edustajista koostuva virkamiestyöryhmä. Selvitysmiehen raportti valmistui 28 päivänä toukokuuta 2012. Lakien täydentämisestä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoa koskevilla säännöksillä on sovittu pohjoismaisten oikeusministerien tapaamisessa vuonna 2012.

Perustuslaki tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000. Sen 21 §:ssä säädetään oikeudesta oikeusturvaan. Säännöksen 2 momentin mukaan muun muassa oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Hyvän hallinnon perusteista säädetään tarkemmin hallintolaissa (434/2003).

Pohjoismaisen yhteistoimintalain muutoksenhaakua koskevaa sääntelyä ei ole tarkennettu perustuslain ja hallintolain tultua voimaan, joten säännös on uudistamisen tarpeessa. Muutoksenhaun uudistamisen tarve

todettiin jo pian perustuslain voimaantulon jälkeen (HE 1/2001 vp, s. 25). Lain muutoksenhaakua koskevaa säännöstä ja muita hyvän hallinnon takeita turvaavia säännöksiä on tarpeen muuttaa samanaikaisesti, kun lakiin esitetään yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoa koskevia säännöksiä.

Lakiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi vähäisiä teknisiä ja kielellisiä tarkistuksia, joilla ei ole sisällöllistä vaikutusta.

2 Nykytila**2.1 Lainsäädäntö**

Pohjoismaisella rikosoikeudellisella yhteistoiminnalla on pitkät perinteet. Yhteistoimintaa on pidetty tarkoituksenmukaisena muun muassa siksi, että kansalaiset liikkuvat vapaasti Pohjoismaasta toiseen. Yhteistoiminta on varsin ongelmatonta, sillä oikeusjärjestelmä ja seuraamusjärjestelmä ovat Pohjoismaissa samankaltaisia. Tämä mahdollistaa joustavan ja tehokkaan yhteistoiminnan Pohjoismaiden välillä.

Pohjoismainen yhteistoimintalaki on vuodelta 1963. Laki sisältää säännökset Pohjoismaiden viranomaisten yhteistoiminnasta rikostuomioiden täytäntöönpanon siirrossa ja siirtoja koskevasta menettelystä. Lakiin sisältyvät säännökset sakon, vankeusrangaistuksen, ehdollisesti tuomitujen valvonnan ja ehdollisesti vapautettujen valvonnan siirtämisestä Pohjoismaasta toiseen. Lähtökohdana tuomioiden siirrossa on, että tuomio pannaan täytäntöön tuomion antaneessa maassa (tuomiovaltio). Tuomion antanut maa voi kuitenkin halutessaan pyytää toisen Pohjoismaan viranomaista (täytäntöönpanovaltio) ottamaan vastaan tuomitun rangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

Tuomitulla ei lain mukaan ole oikeutta rangaistuksen täytäntöönpanon siirtoon toiseen Pohjoismaahan. Tuomittu voi kuitenkin halutessaan pyytää toimivaltaista viranomaisista selvittämään siirron mahdollisuuksia. Rangaistuksen täytäntöönpanon siirto on vi-

ranomaisten harkinnassa. Siirron tarkoituksena on edistää tuomitun sopeutumista yhteiskuntaan. Siirron perusteena on tuomitun etu niin täytäntöönpanon aikana kuin sen jälkeen. Tuomitun etuna pidetään esimerkiksi täytäntöönpanoa hänen omassa yhteisössään, parempaa mahdollisuutta tavata perhettään eli perhe-elämän suojan varmistamista ja mahdollisten kielivaikeuksista johtuvien ongelmien vähentämistä rangaistuksen täytäntöönpanon aikana.

Pohjoismaisessa yhteistoimintalaissa ei ole säännöksiä tuomion täytäntöönpanon siirtämisen esteistä. Täytäntöönpanomaan viranomaisen voi vapaasti harkita, suostutaanko tuomion antaneen maan rangaistuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevaan pyyntöön. Lain esitöiden (HE 37/1963 vp) mukaan sääntönä on, että täytäntöönpanopyyntöön suostutaan, jos lain edellytykset täyttyvät eikä erityistä aihetta pyynnön epäämiselle ole. Pyyntöön suostuminen merkitsee tuomiovaltion tuomion hyväksymistä sellaisenaan. Siitä teosta, jota tuomio koskee, ei voida täytäntöönpanomaassa esittää rangaistusvaatimusta.

Pohjoismaiseen yhteistoimintalakiin on tehty joitakin lisäyksiä ja korjauksia. Lakia muutettiin esimerkiksi Euroopan neuvoston tuomittujen siirtämistä koskevan yleissopimuksen (SopS 13/1987) kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä (kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annettu laki, 21/1987). Pohjoismaiseen yhteistoimintalakiin lisättiin uudet säännökset muun muassa menettelystä ja pakkokeinojen käytöstä tuomitun paetessa vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa sekä tuomitun oikeudesta avustajaan (5 a—5 e §). Pohjoismaista yhteistoimintalakia ei kuitenkaan ole muutettu laajemmalti. Esimerkiksi perustuslain ja hallintolain edellyttämiä täsmällisiä säännöksiä muutoksenhausta ja tuomitun kuulemisesta ei ole lisätty lakiin.

Suomessa yhdyskuntapalvelu on rikoslain (39/1889) 6 luvun 11 §:ssä säännelty yleinen rangaistus, johon voidaan tuomita ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta. Yhdyskuntapalvelusta annettu laki (1055/1996) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Edellytyksenä yhdyskuntapalveluun tuomitsemisel-

le ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta on, että rikoksesta tuomitaan enintään kahdeksan kuukauden vankeusrangaistus, syytetty suostuu yhdyskuntapalveluun ja että syytetyn oletetaan suoriutuvan palvelusta. Yhdyskuntapalvelua tuomitaan vähintään 20 ja enintään 200 tuntia.

Yhdyskuntapalvelua voidaan määrätä myös yli vuoden pituisen ehdollisen vankeusrangaistuksen lisärangaistuksena. Tällöin sen pituus on enintään 90 tuntia.

Rikosseuraamuslaitos laatii syyttäjän pyynnöstä soveltuvuusselvityksen, jossa arvioidaan syytetyn mahdollisuuksia suoriutua palvelusta. Yhdyskuntapalvelu on valvonnan alaisena tehtävää palkatonta, yleishyödyllistä työtä. Enintään 30 tuntia voidaan suorittaa osallistumalla Rikosseuraamuslaitoksen järjestämään tai hyväksymään toimintaan, jonka tarkoituksena on vähentää tuomitun uusintarikollisuuden riskiä tai päihdeongelmia sekä lisätä tuomitun edellytyksiä suorittaa yhdyskuntapalvelu. Työn osuuden on kuitenkin oltava vähintään puolet tuomitusta tuntimäärästä.

Yhdyskuntapalveluun tuomitun velvollisuuksista säädetään lailla. Velvollisuuksiin kuuluvat esimerkiksi osallistua toimeenpanosuunnitelman laatimiseen, noudattaa vahvistettua suunnitelmaa ja aikataulua, käyttäytyä asiallisesti palvelupaikan henkilökuntaa, asiakkaita ja muita henkilöitä kohtaan sekä pidättäytyä huumeaineista. Velvollisuuksien törkeästä rikkomisesta voi seurata rangaistus. Tällöin toimivaltainen tuomioistuin voi virallisen syyttäjän asiaa koskevan vaatimuksen johdosta muuntaa yhdyskuntapalvelun suorittamatta olevan osan ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi, jonka vähimmäismäärä on neljä päivää. Toimivaltainen käräjäoikeus on pääsääntöisesti alkuperäisen yhdyskuntapalvelun tuominut käräjäoikeus. Tuomioistuin voi muuntaa vankeudeksi myös sellaisen yhdyskuntapalvelun, jonka täytäntöönpano ei vielä ole alkanut.

Viime vuosina enintään kahdeksan kuukauden ehdottomista vankeusrangaistuksista on tuomittu yhdyskuntapalveluna 37—39 prosenttia.

2.2 Käytäntö

Suomella on pitkä kokemus tuomitun vangin tai tuomion täytäntöönpanon siirroista Pohjoismaiden välillä. Yhteistyö Pohjoismaiden viranomaisten välillä on vakiintunut ja toiminut hyvin.

Suurin osa suomalaisista, jotka tuomitaan Suomen ulkopuolella, tuomitaan Pohjoismaissa. Ulkoministeriöstä saatujen tietojen mukaan suomalaisvankeja oli vuonna 2013 muiden Pohjoismaiden vankiloissa yhteensä 356.

Vuonna 2013 hyväksyttiin 49 toisesta Pohjoismaasta tullutta täytäntöönpanopyyntöä. Luku sisältää vankeusrangaistuksen (38) lisäksi sakon muuntorangaistuksen siirtoja (11). Tämän lisäksi Suomeen siirrettiin kolme ehdollaisen vapauden valvontaa ja kolme ehdollisesti tuomitun valvontaa.

Suomesta toiseen Pohjoismaahan siirrettiin vuonna 2013 yhteensä 23 vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa. Näistä neljä oli vangin siirtoja. Muissa tapauksissa tuomittu oli vapaudessa tai toisessa Pohjoismaassa vankilassa muun syyn vuoksi.

3 Lainsäädäntö muissa Pohjoismaissa

3.1 Yhdyskuntapalvelua koskevat säännökset

Islannissa yhdyskuntapalvelusta (samfélagsþjónusta) säädetään rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (lov om fuldbyrelse av straff m.v., 49/2005) 27 §:ssä. Sääntely tuli voimaan vuonna 2005. Yhdyskuntapalvelun voi määrätä vain hallintoviranomainen, Kriminalforsorgen. Tuomioistuimella ei Islannissa ole toimivaltaa tuomita yhdyskuntapalvelua. Yhdyskuntapalvelu voidaan määrätä henkilölle, joka on tuomittu enintään yhdeksän kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Kysymyksessä on tällöin rangaistuksen muuntaminen ehdottomasta vankeusrangaistuksesta yhdyskuntapalveluksi. Edellytyksenä on, ettei julkinen etu ole esteenä yhdyskuntapalvelun suorittamiselle palkattomana työnä, jonka kesto on vähintään 40 tuntia ja enimmillään 360 tun-

tia. Yhdyskuntapalvelu edellyttää tuomitun suostumusta. Hallintoviranomainen voi määrätä, että enintään viidesosa yhdyskuntapalvelusta suoritetaan terapiana tai osallistumisena kurssiin.

Norjassa yhdyskuntapalvelua vastaavasta yhdyskuntarangaistuksesta (samfunnsstraff) säädetään rikoslain (alminderlig borgerlig straffelov, 10/1902) 2 luvun 15 §:ssä (laki rikoslain muuttamisesta 21/2001, joka tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2002). Norjassa yhdyskuntarangaistus on itsenäinen rangaistus, joka voi palkattoman yleishyödyllisen työn lisäksi sisältää osallistumista kursseihin tai ohjelmiin tai muihin määrättyihin toimintoihin. Yhdyskuntarangaistusta voidaan tuomita vähintään 30 ja enintään 420 tuntia. Yhdyskuntarangaistukseen tuomitseminen edellyttää syytetyn suostumusta. Täytäntöönpanosta vastaa keskushallintoviranomainen, Kriminalomsorgen.

Ruotsissa yhdyskuntapalvelu (samhällstjänst) otettiin käyttöön vuonna 1999. Siitä säädetään rikoslain (brottsbalken, 700/1962) 27 luvun 2 a §:ssä. Yhdyskuntapalvelu ei ole Ruotsissa itsenäinen rangaistus, vaan yhdyskuntapalvelua voidaan tuomita joko ehdollisen tuomion lisärangaistuksena tai yhdessä suojelevalvonnan (skyddstillsyn) kanssa. Yhdyskuntapalvelua voidaan tuomita vähintään 40 ja enintään 240 tuntia. Yhdyskuntapalveluun tuomitseminen edellyttää syytetyn suostumusta. Täytäntöönpanosta vastaa keskushallintoviranomainen, Kriminalvården.

Ruotsissa on vuonna 2012 annettu selvitys seuraamusjärjestelmän kokonaisuudistuksesta (SOU 2012:34), jonka jatkovalmistelu on edelleen vireillä. Toteutuessaan selvityksen mukaisessa muodossa uudistus aiheuttaisi muutoksia muun muassa yhdyskuntapalvelun pituuteen. Käyttöön otettaisiin ehdollinen vankeus, johon yhdistettäisiin muu seuraamus, esimerkiksi yhdyskuntapalvelu. Suojelevalvonnasta valvontamuotona luovuttaisiin.

Tanskassa yhdyskuntapalvelu (samfundstjeneste) sisällytettiin vuonna 1992 rikoslain (straffelov, 1007/2012) 8 luvun 62–67 §:ään. Tanskassa yhdyskuntapalvelu ei ole itsenäinen rangaistus. Sitä voidaan tuomita vain ehdollisen vankeusrangaistuksen lisärangaistuksena ja tällöin nimenomaan ehtona vankeusrangaistuksen ehdolliseksi muunta-

miselle. Yhdyskuntapalveluun tuomitseminen edellyttää syytetyn suostumusta. Yhdyskuntapalvelua voidaan tuomita vähintään 30 ja enintään 300 tuntia. Täytäntöönpanosta vastaa keskushallintoviranomainen, Kriminalforsorgen. Myös Tanskassa on vireillä yhdyskuntapalvelua koskevien säännösten uudistaminen.

3.2 Pohjoismaiset yhteistoimintalait muissa Pohjoismaissa

Kaikkien Pohjoismaiden yhteistoimintaa rangaistusten täytäntöönpanossa koskevat lait ovat vuodelta 1963.

Norja on 1 päivänä tammikuuta 2006 voimaan tulleella lainmuutoksella sisällyttänyt pohjoismaiseen yhteistoimintalakiinsa (lov om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v., 00/1963) säännökset yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämisestä (28/2005). Lain 7 §:ssä säädetään mahdollisuudesta ottaa vastaan toisessa Pohjoismaassa yhdyskuntapalveluun tai sitä vastaavaan rangaistukseen tuomittu henkilö tuomion täytäntöönpanoa varten. Norjassa tuomittu yhdyskuntapalvelu voidaan mainitun lain 10 §:n nojalla siirtää toiseen Pohjoismaahan täytäntöönpanoa varten.

Myös Tanska on vuonna 1996 sisällyttänyt pohjoismaiseen yhteistoimintalakiinsa (lov om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf m.v., 214/1963, korvattu lailla 555/2011) yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoa ja sen siirtämistä koskevat säännökset. Lain 7 §:n nojalla toisessa Pohjoismaassa tuomittu yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano voidaan siirtää Tanskaan ja lain 10 §:n mukaan Tanskassa tuomittu yhdyskuntapalvelu voidaan siirtää toiseen Pohjoismaahan täytäntöönpanoa varten.

Norjan ja Tanskan yhdyskuntapalvelun siirtoa koskevat säännökset on lisätty kansallisista aloitteista eikä niiden taustalla ole pohjoismaista valmistelua tai päätöstä.

Islannin pohjoismaisen yhteistoimintalaki (lov angående fuldbyrdelse af straffedomme der er afsagt i Danmark, Finland, Norge eller Sverige m.v., 69/1963) ja Ruotsin pohjoismaisen yhteistoimintalaki (lag om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge,

193/1963) eivät vielä sisällä yhdyskuntapalvelua koskevia säännöksiä. Islannissa mainittujen säännösten valmistelua ei ole vielä aloitettu. Tarkoituksena on kuitenkin aloittaa valmistelu mahdollisimman pian. Ruotsissa yhdyskuntapalvelua koskevien säännösten valmistelu on aloitettu alkuvuodesta 2014 ja valmistelu on edelleen vireillä.

Toistaiseksi Pohjoismaissa ei ole nähty tarvetta pohjoismaisten yhteistoimintalakien kokonaisuudistukselle. Jos laaja-alaisempaa uudistusta ryhdytään valmistelemaan, sen tulisi tapahtua pohjoismaisena yhteistyönä ja ottaen huomioon muun muassa Euroopan unionin lainsäädännössä alueellisille yhteistyöjärjestelyille asetetut reunaehdot.

3.3 Kansainvälinen kehitys ja EU:n lainsäädäntö

Suomi on liittynyt Euroopan neuvoston yleissopimukseen tuomittujen siirtämisestä vuonna 1987 (SopS 13/1987) ja sen lisäpöytäkirjaan vuonna 2001 (SopS 42/2001). Sopimus on saatettu voimaan kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetulla lailla (21/1987, jäljempänä *kansainvälinen yhteistoimintalaki*) ja lakiin on myöhemmin sisällytetty muun muassa lisäpöytäkirjan edellyttämät muutokset. Lain mukaan vieraan valtion tuomioistuimen määräämä vapaudenmenetystä tarkoittava seuraamus ja menettämisseuraamus voidaan panna täytäntöön Suomessa ja Suomen tuomioistuimen tuomitsema vankeusrangaistus ja menettämisseuraamus jättää pantavaksi täytäntöön vieraassa valtiossa. Yhdyskuntapalvelu ei kuulu lain soveltamisalaan.

Suomessa tuomittua yhdyskuntapalvelua ei ole voitu siirtää täytäntöön pantavaksi toiseen Pohjoismaahan eikä toisessa Pohjoismaassa tuomittua tai määrättyä yhdyskuntapalvelua ole ollut mahdollista siirtää Suomeen täytäntöönpanoa varten pohjoismaisen yhteistoimintalain nojalla. Euroopan unionin vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta tuomioihin ja valvontapäätöksiin valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi tehdyn neuvoston puitepäätöksen (2008/947/YOS, jäljempänä *valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia*

seuraamuksia koskeva puitepäättös) johdosta annetun lainsäädännön nojalla yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirrot ovat kuitenkin olleet mahdollisia Suomen ja Tanskan välillä. Ruotsissa puitepäättöksen kansallinen täytäntöönpano on vireillä.

Suomi on myös sitoutunut neuvoston vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta vapausrangaistuksiin ja vapaudenmenetyksen käsittäviin toimenpiteisiin tehdyn puitepäättöksen täytäntöönpanemiseksi Euroopan unionissa (2008/909/YOS, jäljempänä *tuomittujen siirtoa koskeva puitepäättös*).

Puitepäättökset on Suomessa pantu täytäntöön tuomittujen siirrosta Euroopan unionissa koskevan puitepäättöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäättöksen soveltamisesta annetulla lailla (1169/2011) sekä valvontatoimenpiteistä ja vaihtoehtoisista seuraamuksista Euroopan unionissa koskevan puitepäättöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäättöksen soveltamisesta annetulla lailla (1170/2011).

Suomi, Ruotsi ja Tanska ovat antaneet puitepäättöksiin liittyvät julistukset, joiden mukaan ne jatkavat pohjoismaisen yhteistoimintalain soveltamista, jos näin voidaan syventää tai laajentaa puitepäättöksen säännöksiä ja edelleen yksinkertaistaa tai helpottaa puitepäättöksissä tarkoitettuja täytäntöönpanomenettelyjä. Puitepäättösten estämättä pohjoismaista yhteistoimintalakia voidaan mainituin reunaehdoin soveltaa vankeusrangaistuksen, ehdollisen rangaistuksen ja ehdonalaisen vapauden valvonnan täytäntöönpanon siirtoon.

Puitepäättösten mukaan jäsenvaltiot voivat tehdä myös uusia kahden- tai monenvälisiä sopimuksia taikka järjestelyjä, sikäli kuin edellä selostettu edellytys pidemmälle menevän yhteistyön mahdollistamisesta täyttyy. Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoa valmistelleessa työryhmässä tämä on otettu huomioon ja päädytty siihen, että yhteispohjoismaiseen lainsäädäntöön lisättäviä säännöksiä sovellettaisiin myös Suomen, Ruotsin ja Tanskan välisissä tilanteissa. Suomessa valvontatoimia ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäättöksen suhteesta pohjoismaiseen yhteistoimintalakiin säädetään

myös edellä mainitussa puitepäättöksen täytäntöönpanoa koskevassa laissa, jonka mukaan pohjoismaisen yhteistoimintalain säännöksiä voidaan soveltaa lain estämättä. Harkinnanvarainen säännös mahdollistaa myös puitepäättöksen soveltamisen, jos yksittäisessä tapauksessa puitepäättös menisi pohjoismaista yhteistoimintalakia pidemmälle. Suomen, Ruotsin ja Tanskan välisissä suhteissa ovat ainoastaan EU-lainsäädäntöä suosuisimmat ja joustavammat yhteistyöjärjestelyt sallittuja.

Valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäättöksen 23 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava neuvostolle ja komissiolle myös uusista valvontamenettelyjä koskevista kahden- tai monenvälisistä sopimuksista taikka järjestelyistä. Ilmoitus olisi tehtävä kolmen kuukauden kuluessa sopimusten tai järjestelyjen allekirjoittamisesta. Koska yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämistä koskevista uudistuksista ei Pohjoismaiden kesken ole tehty valtiosopimusta eikä muuta tarkkasanaista allekirjoitettua asiakirjaa, voitaneen pitää riittävänä, että ilmoitus tehtäisiin, kun lainmuutokset on eduskunnassa vahvistettu. Ilmoituksesta tulisi käydä ilmi, että uudistukset perustuvat yhteispohjoismaisiin neuvotteluihin.

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirto Pohjoismaasta toiseen.

Yhdyskuntapalvelurangaistukset siirrettäisiin pituudeltaan sellaisina kuin ne on tuomion antaneessa maassa tuomittu tai määrätty. Tämä merkitsisi, että tuomion pituutta ei laskettaisi uudelleen eikä muunnettaisi täytäntöönpanomaan lainsäädännön mukaiseksi. Suomeen täytäntöönpanoa varten siirretty, toisessa Pohjoismaassa tuomittu tai määrätty yhdyskuntapalvelu voisi käytännössä olla lyhyempi kuin Suomen lainsäädännössä säädetty vähimmäisaika tai pidempi kuin Suomessa yhdyskuntapalvelulle säädetty enimmäisaika. Ratkaisua puoltaa Pohjoismaiden välinen luottamus toisen Pohjoismaiden seu-

raamusjärjestelmään ja tuomioihin sekä myös siirtomenettelyn joustavuus ja joutuisuus.

Yhdyskuntapalvelun käytännön onnistumisen kannalta on tärkeää, että syytetty suostuu rangaistukseen. Syytetyn onkin kaikissa Pohjoismaissa suostuttava yhdyskuntapalveluun tai sitä vastaavaan rangaistukseen, jotta tällainen rangaistus voidaan tuomita. Suostumusta edellytetään myös Euroopan neuvoston antamassa suosituksessa, joka koskee yhdyskuntaseuraamuksia (Rec (2010)1). Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirto ei ehdotuksen mukaan enää edellyttäisi tuomitun erillistä, muodollista suostumusta. Tuomitun halukkuus siirtyä toiseen maahan täytäntöönpanoa varten olisi kuitenkin tarpeen mukaan selvitettävä yhdyskuntapalvelun menestyksellisen täytäntöönpanon varmistamiseksi. Tuomitulle olisi varattava mahdollisuus tulla kuulluksi halukkuudestaan yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoon sen mukaan, mitä 26 §:ssä säädettäisiin.

Tuomitun kuulemista ja muutoksenhakua koskevan säännöksen uudistaminen ei liity yhdyskuntapalvelua koskevien säännösten lisäämiseen eikä pohjoismaiseen yhteistoimintaan. Uudistamisen taustalla on perustuslain ja hallintolain mukaisten hyvän hallinnon takeiden vaatima muotoilun täsmentäminen ja ajanmukaistaminen. Ehdotettu muutoksenhakusäännös olisi sisällöltään yhdenmukainen muiden Suomen kansainvälisten velvoitteiden ja niiden nojalla annettujen tuomittujen siirtoa koskevien lakien kanssa.

Ehdotuksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön siirtopäätöksistä saisi valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaun keskittämistä Helsingin hallinto-oikeudelle puoltaisi valitusten erittäin vähäinen määrä (vuonna 2012 yksi, vuonna 2013 kaksi). Helsingin hallinto-oikeudella on pitkäaikainen kokemus ja asiantuntemus tuomittujen siirtoa koskevien asioiden ja ulkomaalaislakiin perustuvien valitusten käsittelyssä.

Muutoksenhakumahdollisuutta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei olisi. Ratkaisua puoltaisi lainsäädännön yhdenmukaisuus toisissa vastaavissa tapauksissa, sillä valitusoikeutta hallinto-oikeuden päätökseen ei ole myöskään edellä mainittujen kansainvälisen ja Euroopan unionin velvoitteiden nojalla

annettujen lakien mukaan. Vuodesta 1999 pohjoismaisen yhteistoimintalain soveltamista koskevia valituksia korkeimpaan hallinto-oikeuteen on saapunut yhteensä kolme.

Lakiteknisesti selkein ratkaisu olisi lisätä nykyiseen lakiin yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoa koskevat erilliset pykälät. Ne sijoittuisivat vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevien säännösten jälkeen.

Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi vähäisiä lakitekniisiä ja kielellisiä korjauksia.

5 Esityksen vaikutukset

5.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotus aiheuttaisi vähäisiä kustannuksia. Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon kustannukset olivat Suomessa vuonna 2013 noin 13 euroa päivältä. Esimerkiksi kuuden kuukauden pituisen yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon kustannukset olivat noin 2 370 euroa.

Kustannusten määrä riippuisi siitä, kuinka monta yhdyskuntapalvelua siirrettäisiin täytäntöönpanotavaksi Suomeen ja kuinka monta Suomesta muuhun Pohjoismaahan. Vuonna 2013 yhdyskuntapalvelun suoritti loppuun Suomessa kuusi Ruotsin kansalaista ja neljä vankia, joiden kotipaikaksi oli merkitty toinen Pohjoismaa. On arvioitu, että yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtäminen koskisi enintään muutamia kymmeniä tuomittuja vuosittain, joista osa siirrettäisiin Suomeen ja osa Suomesta muuhun Pohjoismaahan. Suomelle aiheutuvia kustannuksia vähentäisivät siten yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirrot muihin Pohjoismaihin.

Jonkin verran kustannuksia syntyisi, jos toisesta Pohjoismaasta Suomeen siirretty yhdyskuntapalvelu muunnettaisiin ehdottomaksi vankeudeksi törkeän velvollisuuksien rikkomisen tai uuteen rikokseen syyllistymisen vuoksi. Yhden vankipäivän kustannukset ovat nykyisin noin 200 euroa.

Kokonaisuudessaan ehdotus aiheuttaisi kuitenkin ainoastaan vähäisiä kustannuksia, ja ne voitaisiin kattaa nykyisten määräraha-kehysten puitteissa.

5.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä olisi vaikutuksia ennen kaikkea Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön toimintaan. Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain (953/2009) 3 §:ssä säädetään, että Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on huolehtia yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta. Myös pohjoismaisen yhteistoimintalain, Euroopan neuvoston yleissopimuksen nojalla annetun kansainvälisen yhteistoimintalain ja EU:n tuomittujen siirtoa koskevan puitepäätöksen sekä EU:n valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanemiseksi annettua lainsäädännön täytäntöönpano kuuluvat jo nykyisin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön tehtäviin. Yhdyskuntapalvelua koskevien säännösten lisääminen pohjoismaiseen yhteistoimintalakiin ei juurikaan lisäisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön työmäärää.

Ehdotus lisäisi erittäin vähäisessä määrin Helsingin hallinto-oikeuden ja vähentäisi korkeimman hallinto-oikeuden työmäärää.

5.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Mahdollisuus yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoon tuomitun koti- tai asuinmaassa edistäisi hänen sosiaalista kuntoutumistaan ja hänen mahdollisuuksiaan sopeutua yhteiskuntaan. Jos tuomitulla ei ole muita siteitä tuomiovaltioon kuin siellä tehty rikos, seuraamuksen täytäntöönpano tuomiovaltiossa on omiaan edistämään tuomitun yhteyksiä rikolliseen alakulttuuriin. Siirtomahdollisuuksia lisäämällä tämänkaltaista verkostoitumista vältettäisiin.

6 Asian valmistelu

Esityksen valmistelua on edeltänyt pohjoismaisen yhteistyö.

Esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä. Säännöksiä on valmisteltu yhteistoiminnassa muiden Pohjoismaiden vastaavan lainsäädännön valmistelijoiden ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön kanssa.

Lausuntoa pyydettiin oikeusministeriön lainvalmisteluosastolta, Rikosseuraamuslaitokselta, Oikeusrekisterikeskukselta, Helsingin hallinto-oikeudelta, Helsingin käräjäoikeudelta, Rovaniemen käräjäoikeudelta, Valtakunnansyyttäjänvirastolta, Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistolta, Suomen Asianajajaliitolta ja Suomen Lakimiesliitolta. Lisäksi korkeimmalle hallinto-oikeudelle varattiin tilaisuus antaa lausunto.

Lausuntoja saatiin kahdeksan. Useilla lausunnonantajilla ei ollut esitykseen huomautettavaa. Lausuntojen perusteella säännöksiin tehtiin muun muassa tuomitun kuulemista koskevia täsmennyksiä. Luonnosta käsiteltiin myös kokouksessa, johon osallistui pohjoismaiden oikeusministeriöiden edustajat.

7 Riippuvuus muista esityksistä

Esityksellä ei ole suoraa yhteyttä muihin esityksiin. Eduskunnan käsiteltävänä tulee kuitenkin todennäköisesti olemaan samankaltaisesti hallituksen esitys yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseksi. Voimassa oleva yhdyskuntapalvelusta annettu laki kumottaisiin ja korvattaisiin uudella lailla yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

5 e §. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö määräisi tuomitulle puolustajan. Voimassa olevan säännöksen mukaan oikeusministeriö määrää puolustajan. Puolustajan palkkion määräisi kuitenkin jatkossakin oikeusministeriö siten kuin 5 e §:n 4 momentissa säädetään.

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano

9 a §. *Toisessa Pohjoismaassa annetun yhdyskuntapalvelun siirtämisen edellytykset.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jossa säädettäisiin mahdollisuudesta panna toisessa Pohjoismaassa määrätty tai tuomittu yhdyskuntapalvelu täytäntöön Suomessa.

Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin nimeltä ne Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan yhdyskuntapalvelurangaistukset, joihin säännös soveltuisi. Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa yhdyskuntapalvelurangaistuksen tuomitsee tuomioistuin ja Islannissa yhdyskuntapalvelurangaistuksen määrää hallintoviranomainen. Edellytyksenä toisessa Pohjoismaassa määrätyn tai tuomitun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanolle olisi, että tuomion antaneen maan toimivaltainen viranomainen esittää Suomelle pyynnön täytäntöönpanon siirtämisestä.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, että 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa edellytyksenä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirrolle olisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön antama suostumus. Esityksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä päättäisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö ehdotetun 24 §:n nojalla. Suostumus voitaisiin antaa, jos yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano Suomessa tuomitun henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia edistäisi tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan. Säännös vastaisi valvontatoimenpiteistä ja vaihtoehtoisista seuraamuksista Euroopan unionissa koskevan lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöön-

panosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 9 §:ää. Tuomion täytäntöönpanon siirron voidaan katsoa edistävän tuomitun sopeutumista yhteiskuntaan esimerkiksi silloin, kun tuomitulla on pysyvä asuinpaikka tai hän muuten oleskelee Suomessa, johon siirtoa harkitaan.

9 b §. *Toisessa Pohjoismaassa annetun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano Suomessa.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jossa säädettäisiin toisessa Pohjoismaassa määrätyn tai tuomitun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta Suomessa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Islannista, Norjasta, Ruotsista tai Tanskasta Suomeen täytäntöönpanoa varten siirretty yhdyskuntapalvelu pantaisiin täällä täytäntöön sen pituisena kuin se on tuomiomaassa tuomittu tai määrätty. Pituus voisi poiketa Suomessa säädetyistä yhdyskuntapalvelua koskevista enimmäis- ja vähimmäispituuksista eikä pituutta Suomessa muunnettaisi. Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanossa sovellettaisiin Suomen lainsäädännön yhdyskuntapalvelusta annettuja säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelystä sellaisissa tapauksissa, joissa Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa tuomitun tai määrättyyn yhdyskuntapalveluun olisi liitetty ehtoja tai määräyksiä, joita ei ole mahdollista panna täytäntöön Suomessa. Tällaisessa tilanteessa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voisi vahvistaa muutoksia ehtoon tai määräykseen. Lähtökohtana on, että muutos vastaisi mahdollisimman pitkälle alkuperäisen ehdon tai määräyksen sisältöä. Oikeuskäytännössä on esimerkiksi katsottu, että Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistyöstä rikostuomioiden täytäntöönpanosta annettua lakia voitiin soveltaa Ruotsissa tuomittuun suojeluvalvontanimiseen seuraamukseen ja järjestää tuomitun henkilön valvonta Suomessa, vaikka Suomen lainsäädäntö ei sisällä vastaavaa rangaistusta (KHO 11.3.1968 taltionumero 1562).

9 c §. *Yhdyskuntapalvelun muuntamisessa ehdottomaksi vankeudeksi sovellettavat säännökset.* Lakiin ehdotetaan uutta säännös-

tä, joka sisältäisi viittaukset muihin sovellet-taviin säännöksiin eri tilanteissa. Pykälässä säädettäisiin, että toisessa Pohjoismaassa tuomittuun tai määrättyyn yhdyskuntapalveluun, jonka täytäntöönpanosta Suomessa on päätetty ja joka muunnetaan ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi, sovelletaan Suomen lainsäädännön yhdyskuntapalvelusta annettu- ja säännöksiä. Pykälä sisältäisi myös selventävän säännöksen siitä, miten suorittamatta oleva yhdyskuntapalvelu muunnettaisiin ehdottomaksi vankeudeksi. Yksi tunti suorittamatta olevaa yhdyskuntapalvelua muunnetaan yhdeksi päiväksi ehdotonta vankeutta. Säännökseen sisältyisi yleisviittaus lainsäädäntöön, sillä yhdyskuntapalvelua koskeva lainsäädäntöuudistus on valmisteilla tätä esitystä annettaessa ja uudistuksen toteutuessa voimassa oleva yhdyskuntapalvelusta annettu laki kumotaan. Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta säädetään vankeuslaissa (767/2005) ja ehdonalaisesta vapauttamisesta rikoslain 2 c luvussa.

9 d §. *Yhdyskuntapalvelun muuntamista koskevan asian siirtäminen toiseen Pohjoismaahan.* Lakiin ehdotetaan uutta säännöstä yhdyskuntapalvelun muuntamista koskevan päätöksen siirtämisestä toiseen Pohjoismaahan. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä tapauksista, joissa Suomen tuomioistuin voisi siirtää päätöksen yhdyskuntapalvelun muuntamisesta siihen Pohjoismaahan, jossa tuomio on annettu, tai jossa tuomittu on valvottavana. Valvonnalla tarkoitetaan tässä laissa ehdollisesti tuomitun ja ehdonalaisesti vapautetun valvontaa.

Pykälän mukaan suomalainen tuomioistuin voisi siirtää päätöksen toisessa Pohjoismaassa määrätyn tai tuomitun yhdyskuntapalvelun muuntamisesta silloin, kun yhdyskuntapalvelu olisi Suomen lain mukaan muunnettava ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. Päätös voitaisiin siirtää myös, jos tuomittu olisi laininlyönyt sellaisia ehtoja tai määräyksiä, jotka kuuluvat yhdyskuntapalvelutuomioon tai jotka on annettu tuomion perusteella. Säännöksessä säänneltäisiin tyhjentävästi mahdollisuudesta siirtää yhdyskuntapalvelun muuntamista koskeva päätös toiseen Pohjoismaahan.

Päätöksen siirto olisi tuomioistuimen harjinnassa eikä siihen olisi velvollisuutta. Siir-

to antaisi tuomion antaneen maan tuomioistuimelle tai viranomaiselle mahdollisuuden arvioida muuntamista kyseisen maan lainsäädännön perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelystä silloin, kun yhdyskuntapalvelun on määrännyt hallintoviranomainen. Säännöksen mukaan asia olisi tällöin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa siirrettävä tälle viranomaiselle. Säännöstä sovellettaisiin vain Islantiin, jossa yhdyskuntapalvelusta määrää hallintoviranomainen.

9 e §. *Suomessa tuomitun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano toisessa Pohjoismaassa.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jossa säädettäisiin Suomessa tuomitun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta toisessa Pohjoismaassa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta siirtää Suomessa tuomittu yhdyskuntapalvelu tai ehdollinen vankeusrangaistus, jonka oheisrangaistuksena on tuomittu yhdyskuntapalvelua, täytäntöönpanoa varten toiseen Pohjoismaahan. Säännöksestä ei kuitenkaan seuraisi velvollisuutta siirtää täytäntöönpanoa ja siirron edellytyksenä olisi vastaanottavan Pohjoismaan suostumus.

Pykälän 1 momentin toisen lauseen mukaan edellytyksenä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoa koskevan esityksen lähettämiseksi olisi, että Rikosseuraamuslaitos arvioisi, että yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano toisessa Pohjoismaassa tuomitun henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia edistäisi tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa toimivaltaisen viranomainen siinä Pohjoismaassa, johon edellä 1 momentissa tarkoitettu rangaistus on siirretty täytäntöönpanoa varten, päättäisi muuttaa yhdyskuntapalvelun ehtoja tai määräyksiä, joita tuomittu on velvollinen noudattamaan. Tällainen päätös olisi sitova myös Suomessa eikä Suomi näin ollen esimerkiksi voisi perua siirtoa muutettujen ehtojen tai määräysten johdosta. Pääsääntö täytäntöönpanon siirrossa Pohjoismaiden välillä on, että tuomio siirretään toiseen maahan sellaisenaan. Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitettut tilanteet koskisivat siten vain sellaisia tilanteita, joissa tuomioon liittyviä ehtoja tai määräyksiä ei täytäntöön-

panomaan lainsäädännöstä johtuen ole mahdollista panna täytäntöön sellaisinaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa toimivaltainen viranomainen toisessa Pohjoismaassa on siirtänyt kysymyksen yhdyskuntapalvelun muuntamisesta suomalaiselle tuomioistuimelle, koska henkilö on aikaisemmin tuomittu yhdyskuntapalveluun Suomessa. Siirtäminen perustuisi esimerkiksi siihen, että tuomittu olisi laiminlyönyt sellaisia ehtoja tai määräyksiä, jotka kuuluvat yhdyskuntapalvelutuomioon tai jotka on annettu tuomion perusteella. Tässä tapauksessa asian ratkaisisi yhdyskuntapalvelua koskevan tuomion antanut tuomioistuin.

9 f §. *Toisessa Pohjoismaassa päätetty muutos, muuntaminen ja kumoaminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa yhdyskuntapalvelun tuominneen tai määränneen Pohjoismaan toimivaltainen viranomainen olisi siirtänyt seuraamuksen täytäntöönpanon Suomeen. Sama viranomainen voisi tämän jälkeen pitää välttämättömänä muuttaa yhdyskuntapalveluun liittyviä ehtoja tai määräyksiä, tai muuntaa taikka kumota Suomeen täytäntöön pantavaksi siirretyn tuomion. Tällainen toisessa Pohjoismaassa annettu päätös olisi pätevä myös Suomessa. Tämä tarkoittaisi, että tuomioon liittyviä ehtoja tai määräyksiä olisi noudatettava myös Suomessa. Tällöinkin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voisi vahvistaa muutoksia niihin, jos ehdot ja määräykset eivät ole pantavissa täytäntöön Suomessa.

Jos toisen Pohjoismaan toimivaltainen viranomainen muuntaisi tai kumoaisi tuomion, yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano olisi keskeytettävä ja lopetettava Suomessa. Toisen Pohjoismaan viranomaisen päätös tuomion kumoamisesta voisi perustua esimerkiksi tuomion purkuun tai väärään lain soveltamiseen yhdyskuntapalvelun tuominneessa tai määränneessä Pohjoismaassa. Kyse olisi poikkeuksellisista tilanteista.

9 g §. *Yhdyskuntapalveluun tuomitun oikeus avustajaan ja puolustajaan.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös yhdyskuntapalveluun tuomitun oikeudesta avustajaan ja puolustajaan. Oikeutta avustajaan ja puolustajaan on pidettävä asianmukaisena, sillä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirto vai-

uttaa tuomitun asemaan. Myös EU:n valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan puitepäätöksen nojalla annettuun lakiin sisältyy säännös tuomitun oikeudesta avustajaan ja puolustajaan. Uusi säännös olisi viittaussäännös voimassa olevan lain 5 e §:ään, jonka mukaan vankeusrangaistukseen tuomitulla on oikeus puolustajaan.

24 §. Pykälään lisättäisiin viittaus uuteen, yhdyskuntapalvelua koskevaan 9 a §:ään. Ilmaisuuksien asianomainen viranomainen korvattaisiin täsmällisemmällä ilmaisulla toimivaltainen viranomainen.

26 §. Pykälä uudistettaisiin siten, että se sisältäisi ajanmukaiset viittaukset hallintolakiin tuomitun kuulemisen, päätöksen tiedoksiannon ja muutoksenhaun osalta. Nykyisessä 26 §:ssä säädettyä oikeutta hakea muutosta rajoitettaisiin siten, ettei hallinto-oikeuden päätöksestä jatkossa saisi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa tuomittua olisi kuultava samoin kuin kuulemista koskevasta menettelystä. Tuomittua olisi kuultava ennen kuin suostuttaisiin 5, 9 a, 10 tai 17 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön siirtää toisessa Pohjoismaassa tuomitun henkilön rangaistuksen täytäntöönpano. Kuulemisen suorittaisi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Kuulemiseen sovellettaisiin säännöksen mukaan mitä hallintolaissa säädetään asianosaisen kuulemisesta.

Kuulemisesta säädetään hallintolain 34 §:ssä. Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Hallintolain 36 §:n mukaan asianosaiselle on ilmoitettava kuulemisen tarkoitus ja selityksen antamiselle varattu määräaika sekä toimitettava kuulemisen kohteena olevat asiakirjat alkuperäisinä tai jäljennöksinä taikka varattava muutoin tilaisuus tutustua niihin.

Kuulluksi tulemisen oikeutta on perinteisesti pidetty oikeusturvaa edistävänä periaatteena. Kuuleminen olisi pääsääntö. Tämän lain mukaisen kuulemisen tarkoituksena olisi ennen kaikkea selvittää tuomitun halukkuus tuomion täytäntöönpanon siirtoon, vaikkei

tuomitun muodollinen suostumus ole edellytys täytäntöönpanon siirrolle.

Asian saa kuitenkin hallintolain mukaan ratkaista asianosaista kuulematta muun muassa, jos kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen. Tämä poikkeus kuulemisvelvollisuudesta vastaa asiallisesti nykyisen 26 §:n 1 momentin muotoilua, jonka mukaan kuuleminen on järjestettävä, jos se voi vaikeuttaa tapahtua. Käytännössä kuulemisesta voitaisiin myös hallintolain nojalla luopua, jos tuomittu pakoilee tuomion täytäntöönpanoa toisessa Pohjoismaassa tai häntä ei muusta vastaavasta syystä voida tavoittaa ja kuulla.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomitulle olisi annettava tiedoksi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätös, jolla suostutaan 5, 9 a, 10 tai 17 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön siirtää tuomitun henkilön rangaistuksen täytäntöönpanoon siirtoon. Päätöksen tiedoksianto tapahtuisi siten kuin hallintolaisissa säädetään. Valitusosoituksen liittämistä päätökseen ei voimassa olevasta laista poiketen olisi tarpeen säätää erikseen, sillä tätä koskeva säännös sisältyy hallintolain säännöksiin päätöksen tiedoksiannosta.

Hallintolaisissa säädetään muun muassa päätöksen muodosta (43 §), päätöksen sisällöstä (44 §), päätöksen perusteluvelvollisuudesta (45 §) ja valitusosoituksen sisällöstä (47 §). Hallintolain 54—63 §:ssä säädetään tiedoksiannosta, muun muassa tiedoksiantovelvollisuudesta ja eri tiedoksiantotavoista sekä tiedoksiannossa noudatettavasta menettelystä.

Jos tuomioma kuitenkin esittää toiselle Pohjoismaalle rangaistuksen täytäntöönpanon siirtoa, tämä on viranomaisten välistä neuvottelua, ja jollei neuvotteluissa päästä yhteisymmärrykseen täytäntöönpanon siirron tarkoituksenmukaisuudesta, tästä ei seuraa mitään tuomitun asemaan vaikuttavaa. Viranomaisten välinen kirjeenvaihto asiassa, josta ei seuraa toimenpiteitä, ei ole tuomitun asemaan vaikuttava valituskelpoinen hallintopäätös. Tuomitulla ei ole oikeutta rangaistuksen täytäntöönpanon siirtoon toiseen Pohjoismaahan. Näin olisi myös silloin, kun tuomittu itse on toivonut täytäntöönpanon siirtoa. Tämä vastaa voimassa olevaa lakia ja sen tulkintaa (esimerkiksi Helsingin hallinto-oikeuden päätös diaarinumero

03887/13/1240, antopäivä 16 päivä elokuuta 2013).

Pykälän 2 momentissa muutettaisiin muutoksenhakua koskevaa menettelyä siten, että Rikosseuraamusviraston keskushallintoyksikön 5, 9 a, 10 tai 17 §:n nojalla antamaan, rangaistuksen täytäntöönpanon siirtoa koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Ehdotus olisi yhdenmukainen kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 24 §:n kanssa. Vastaava sääntely sisältyy myös tuomittujen siirtoa Euroopan unionissa koskevan puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 19 §:ään ja valvontatoimenpiteistä ja vaihtoehtoisista seuraamuksista Euroopan unionissa koskevan puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 14 §:ään.

Ehdotetun 26 §:n 2 momentin mukaan oikeudesta hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen valittamalla siitä korkeimpaan hallinto-oikeuteen luovuttaisiin. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätöksessä on kysymys viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkinnasta eikä oikeuskysymyksestä. Oikeuskysymykset voitaisiin tästä lähtien tutkia vain yhdessä tuomioistuinassteissa eikä Helsingin hallinto-oikeuden päätökseen ei näin ollen saisi hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhakumahdollisuus vain yhteen tuomioistuimeen vastaisi edellä mainittujen tuomittujen siirtoa koskevien lakien sääntelyä.

Valitus olisi Helsingin hallinto-oikeudessa käsiteltävä kiireellisenä. Tämä vastaa voimassa olevan 26 §:n ja edellä mainittujen tuomittujen siirtoa koskevien lakien sääntelyä.

Pykälän 1 ja 2 momenttia muutettaisiin myös siten, että niihin lisättäisiin viittaus uuteen, yhdyskuntapalvelua koskevaan 9 a §:ään.

Ehdotetun 3 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön 1 momentin mukainen tuomitun täytäntöön-

panon siirtoa koskevan päätös voitaisiin panna täytäntöön valituksesta huolimatta, sillä tuomitulla ei valitusmahdollisuudesta huolimatta ole oikeutta valita tuomionsa täytäntöönpanomaata. Näin ollen olisi asianmukaista, ettei valitus pitkittäisi mahdollista siirtoa. Ratkaisu sisältyy nykyiseen 26 §:n 3 momenttiin.

27 §. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus uuteen, yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoa toisessa Pohjoismaassa koskevaan 9 e §:ään.

Pykälän 2 momentin ilmaisu muuntorangaistuksen aika korvattaisiin täsmällisemmällä käsitteellä muuntorangaistuksen pituus ja vanhenemisaika. Muutoksella lisättäisiin lain yksiselitteisyyttä ja luettavuutta.

28 §. Pykälään lisättäisiin viittaus uuteen, yhdyskuntapalvelua koskevaan 9 a §:ään. Pykälän sanamuotoa muutettaisiin siten, että siinä mainittaisiin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Pykälästä poistettaisiin maininta ehdollisen tuomion lykkäämisestä.

Pykälää muutettaessa myös sen kieliasua uudistettaisiin nykykielen mukaiseksi.

30 §. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus uuteen, yhdyskuntapalvelua koskevaan 9 a §:ään.

Pykälän 2 momentti sisältäisi nykyisen 30 §:n 2 ja 3 momentin sääntelyn siitä, että tuomion voi armahtaa joko Suomi täytäntöönpanomaana Suomen armahdusta koskevia sääntöjä soveltaen tai tuomiomaa omia sääntöksiään soveltaen. Ehdotetun 2 momentin muotoilu vastaisi sisällöllisesti nykyisen 30 §:n 2 ja 3 momentin sääntelyä sekä lisäksi 19 artiklaa tuomittujen siirtoa koskevassa puitepäätöksessä ja 19 artiklaa valvontatoimenpiteitä ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevassa puitepäätöksessä. Muutoksella selkeytettäisiin nykyistä sääntelyä.

2 Voimaantulo

Ehdotettu lainmuutos ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämistä koskevia säännöksiä voidaan välittömästi soveltaa yhteistoimintaan Norjan ja Tanskan toimivaltaisten viranomaisten kanssa, sillä näiden maiden lainsäädäntö sisältää säännök-

set yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämistä Pohjoismaasta toiseen. Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämistä koskevia säännöksiä voidaan soveltaa yhteistoimintaan Islannin ja Ruotsin toimivaltaisten viranomaisten kanssa, kun näiden maiden lainsäädäntöön sisällytetään vastaavat säännökset.

Uusien, yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämistä koskevien säännösten soveltamiseen ei lain voimaantultua vaikuta se, onko tuomittu henkilö tuomittu ennen mainittujen säännösten voimaantuloa.

Uuden lain säännöksiä sovellettaisiin vain sellaisen yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoa koskevaan pyyntöön, joka tehdään lain voimaantulon jälkeen. Ratkaiseva olisi näin ollen siirtopyynnön esittämisajankohta. Asiasta olisi syytä säätää siirtymäsäännöksellä.

Tällä lailla ehdotetaan muutettavaksi myös muutoksenhakua koskevaa sääntelyä 26 §:n 2 momentissa. Uutta säännöstä sovelletaan vain päätökseen, joka on tehty lain voimaantulon jälkeen. Tämä vastaa tavanomaista sääntelyä lain muuttuessa eikä aiheuta muutoksia mahdollisiin vireillä oleviin muutoksenhakuihin lain tullessa voimaan.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Loka-kuun 1 päivänä 2007 voimaan tulleen perustuslain muutoksen (802/2007) mukaan lailla voidaan kuitenkin säätää, että Suomen kansalainen voidaan muun muassa rikoksen johdosta luovuttaa tai siirtää maahan, jossa hänen ihmisoikeutensa ja oikeusturvansa on taattu.

Pohjoismaisesta yhteistoimintalaista ei seuraa Suomen viranomaisille velvollisuutta esittää siirtoa, vaan tämä olisi aina Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön harkinnassa. Harkintavalta koskisi niin Suomen kuin muiden Pohjoismaiden kansalaisia. Tässä harkinnassa olisi otettava huomioon ennen muuta se, voidaanko siirtämisellä edistää tuomitun sopeutumista yhteiskuntaan.

Myös tilanteita, joissa toimivaltainen viranomaisen kieltäytyy suostumasta siirtopyyntöön, on arvioitava säätämisyjärjestyksen kannalta. Perustuslain perusoikeuksista ja oikeudellisia peruseriaatteista seuraa, ettei esitetä ole kieltäytyä täytäntöönpanopyynnöstä, jos poikkeuksellisesti olisi syytä epäillä, että täytäntöönpano olisi vastoin Suomen oikeusjärjestelmän peruseriaatteita tai oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin olisi seuraamuksen määräämiseen johtaneessa oikeudenkäynnissä loukattu.

Perustuslain 21 §:ssä edellytetyn oikeusturvan ja hyvän hallinnon kannalta keskeisiä ovat säännökset oikeudesta tulla kuulluksi, avustajan määräämisestä ja muutoksenhaku-oikeudesta. Näistä säädetään voimassa ole-

van pohjoismaisen yhteistoimintalain 26 §:ssä, joka on vanhentunut ja vaikeaselkoinen. Säännöstä esitetään täsmennettäväksi siten, että se on sopusoinnussa perustuslain ja hallintolain sisällön ja käsitteistön kanssa sekä että yleiset vaatimukset perusoikeuksia koskevan sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta samoin kuin hyvästä lainkirjoittamistavasta täytyvät.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotus voidaan edellä mainituista syistä hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain (326/1963) 5 e §:n 2 momentti, 24, 26—28 ja 30 §, sellaisina kuin niistä ovat 5 e §:n 2 momentti laissa 1172/2011 sekä 24 ja 27 § laissa 732/2011, sekä

lisätään lakiin uusi 9 a—9 g § ja niiden edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

5 e §

Tuomitulle on määrättävä puolustaja, jos hän sitä pyytää. Puolustajan määräämiseen viran puolesta samoin kuin puolustajaan muutoinkin sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 2 luvussa säädetään. Puolustajan määrää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Puolustajan voi määrätä myös säilöön ottamista käsittelevä käräjäoikeus tai muu tässä laissa tarkoitettua asiaa käsittelevä tuomioistuim. Tuomitulle on viipymättä selvitettävä hänen oikeutensa käyttää avustajaa sekä se, että hänelle voidaan määrätä puolustaja.

kassa *samfundstjeneste*, voidaan joko ainoana seuraamuksena tai yhdistettynä ehdolliseen tuomioon taikka Ruotsissa tuomittuun suojelevalvontaan pyynnöstä panna täytäntöön Suomessa.

Edellytyksenä 1 momentissa tarkoitettulle rangaistuksen täytäntöönpanon siirrolle on Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumus. Suostumus voidaan antaa, jos yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano Suomessa tuomitun henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia edistäisi hänen mahdollisuuksiaan sopeutua yhteiskuntaan.

9 b §

Toisessa Pohjoismaassa annetun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano Suomessa

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano

9 a §

Toisessa Pohjoismaassa annetun yhdyskuntapalvelun siirtämisen edellytykset

Toisessa Pohjoismaassa tuomittu tai määrätty yhdyskuntapalvelu, joka on nimeltään Islannissa *samfélagsþjónusta*, Norjassa *samfunnsstraff*, Ruotsissa *samhällstjänst*, Tans-

Suomeen täytäntöön pantavaksi siirretty 9 a §:ssä tarkoitettu yhdyskuntapalvelu pannaan Suomessa täytäntöön sen pituisena kuin se on Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa tuomittu tai määrätty. Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoon sovelletaan, mitä yhdyskuntapalvelusta säädetään.

Jos 9 a §:ssä tarkoitettuun yhdyskuntapalveluun on Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai

Tanskassa liitetty ehtoja tai määräyksiä, joita Suomessa ei ole mahdollista panna täytäntöön, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi vahvistaa muutoksia niihin.

9 c §

Yhdyskuntapalvelun muuntamisessa ehdottomaksi vankeudeksi sovellettavat säännökset

Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa määrätyn tai tuomitun ja Suomeen täytäntöön pantavaksi siirretyn yhdyskuntapalvelun muuntamiseen ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi sovelletaan, mitä yhdyskuntapalvelun muuntamisesta vankeudeksi säädetään. Tällöin yksi tunti suorittamatta olevaa yhdyskuntapalvelua muunnetaan yhdeksi päiväksi ehdotonta vankeutta. Tällaisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon sovelletaan, mitä vankeudesta säädetään.

9 d §

Yhdyskuntapalvelun muuntamista koskevan asian siirtäminen toiseen Pohjoismaahan

Tuomioistuin voi siirtää yhdyskuntapalvelun muuntamista koskevan asian siihen Pohjoismaahan, jossa tuomio on annettu tai jossa tuomittu on valvottavana, jos tuomioistuin katsoo, että Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa määrätty tai tuomittu yhdyskuntapalvelu olisi Suomessa muunnettava ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. Näin voidaan menetellä myös, jos on ryhdyttävä toimenpiteisiin sen johdosta, että tuomittu on jättänyt noudattamatta tuomiossa tai sen nojalla annettuja erityisiä ehtoja tai määräyksiä.

Jos yhdyskuntapalvelun on määrännyt hallintoviranomainen, asia on 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa siirrettävä tälle viranomaiselle.

9 e §

Suomessa tuomitun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano toisessa Pohjoismaassa

Suomessa tuomittu yhdyskuntapalvelu tai ehdollinen vankeusrangaistus, jonka oheisrangaistuksena on tuomittu yhdyskuntapalvelua, voidaan siirtää täytäntöön pantavaksi Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa, jos asianomaisen maan toimivaltainen viranomainen tähän suostuu. Edellytyksenä siirron esittämiselle on, että Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö arvioi, että yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano toisessa Pohjoismaassa tuomitun henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia edistäisi hänen mahdollisuuksiaan sopeutua yhteiskuntaan.

Jos toimivaltainen viranomainen siinä Pohjoismaassa, johon 1 momentissa tarkoitettu rangaistus on siirretty täytäntöön pantavaksi, muuttaa yhdyskuntapalvelun ehtoja tai määräyksiä, joita tuomittu on velvollinen noudattamaan, tämä päätös on sitova myös Suomessa.

Jos toimivaltainen viranomainen Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa siirtää yhdyskuntapalvelun muuntamista koskevan asian Suomeen, seuraamus voidaan tuomita Suomessa. Tällöin Suomessa yhdyskuntapalvelua koskevan tuomion antanut tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan asian.

9 f §

Toisessa Pohjoismaassa päätetty muutos, muuntaminen ja kumoaminen

Jos toimivaltainen viranomainen Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa muuttaa Suomessa täytäntöön pantavaksi siirrettyyn yhdyskuntapalveluun liittyviä ehtoja tai määräyksiä, joita tuomittu on velvollinen noudattamaan, tai jos viranomainen muuntaa taikka kumoaa 9 a §:ssä tarkoitettua yhdyskuntapalvelun, päätös on pätevä myös Suomessa. Jos muutettuja ehtoja tai määräyksiä Suomessa ei ole mahdollista panna täytäntöön, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi vahvistaa muutoksia niihin.

9 g §

Yhdyskuntapalveluun tuomitun oikeus avustajaan ja puolustajaan

Yhdyskuntapalveluun tuomitulla on oikeus avustajaan ja puolustajaan siten kuin 5 e §:ssä säädetään.

24 §

Tämän lain 1, 5, 9 a, 10 tai 17 §:ssä tarkoitettua pyynnön tekee Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan toimivaltainen viranomais.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö ratkaisee, onko 5, 9 a, 10 tai 17 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön suostuttava. Oikeusrekisterikeskus päättää 1 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön suostumisesta.

26 §

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö kuulee tuomittua ennen kuin se päättää suostumisestaan 5, 9 a, 10 tai 17 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön. Kuulemiseen sovelletaan, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään asianosaisen kuulemisesta.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätös suostua 1 momentissa tarkoitettuun pyyntöön annetaan tiedoksi siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Helsingin hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

27 §

Pyynnön, joka tarkoittaa 8 tai 9 e §:n mukaista täytäntöönpanoa taikka 15 tai 22 §:ssä edellytettyä valvonnan järjestämistä Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa, esittää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Pyynnön, joka tarkoittaa 4 §:n mukaista täytäntöönpanoa, esittää oikeusrekisterikeskus.

Jos pyyntö koskee sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön on määrättävä muuntorangaistuksen pituus ja vanhenemisaika.

28 §

Jos Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on suostunut pyyntöön, jota 1, 5, 9 a, 10 tai 17 §:ssä tarkoitetaan, tai jos ehdollinen rangaistus tai ehdonalainen vapaus 13 tai 20 §:ssä tarkoitettulla tavalla määrätään menetetyksi, Suomessa ei saa nostaa syytettä siitä rikoksesta, jota toisessa Pohjoismaassa annettu tuomio koskee.

30 §

Kun 1, 5 tai 9 a §:ssä tarkoitettuun täytäntöönpanopyyntöön on suostuttu, tuomion täytäntöönpanon vanhentuminen ratkaistaan sen valtion lain mukaan, jossa tuomio on tuomittu tai päätös on tehty.

Suomessa täytäntöön pantavan tuomion armahdukseen sovelletaan Suomen armahdusta koskevia säännöksiä. Myös tuomion antanut Pohjoismaa voi armahtaa tuomitsemansa henkilön, jonka tuomion täytäntöönpano on siirretty Suomeen. Tällöin tuomiomaan tuomioistuin soveltaa omia armahdusta koskevia säännöksiään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoa koskeva pyyntö on tehty ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 21 päivänä elokuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

Laki

Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain (326/1963) 5 e §:n 2 momentti, 24, 26—28 ja 30 §, sellaisina kuin niistä ovat 5 e §:n 2 momentti laissa 1172/2011 sekä 24 ja 27 § laissa 732/2011, sekä

lisätään lakiin uusi 9 a—9 g § ja niiden edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 e §

Tuomitulle on määrättävä puolustaja, jos hän sitä pyytää. Puolustajan määräämisestä viran puolesta samoin kuin puolustajasta muutoin on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 2 luvussa säädetään. Puolustajan määrää oikeusministeriö. Puolustajan voi määrätä myös säilöön ottamista käsittelevä käräjäoikeus tai muu tässä laissa tarkoitettua asiaa käsittelevä tuomioistuin. Tuomitulle on viipymättä selvitettävä hänen oikeutensa käyttää avustajaa sekä se, että hänelle voidaan määrätä puolustaja.

Ehdotus

5 e §

Tuomitulle on määrättävä puolustaja, jos hän sitä pyytää. Puolustajan *määräämiseen viran puolesta samoin kuin puolustajaan muutoinkin sovelletaan*, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 2 luvussa säädetään. Puolustajan määrää *Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö*. Puolustajan voi määrätä myös säilöön ottamista käsittelevä käräjäoikeus tai muu tässä laissa tarkoitettua asiaa käsittelevä tuomioistuin. Tuomitulle on viipymättä selvitettävä hänen oikeutensa käyttää avustajaa sekä se, että hänelle voidaan määrätä puolustaja.

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano

9 a §

Toisessa Pohjoismaassa annetun yhdyskuntapalvelun siirtämisen edellytykset

Toisessa Pohjoismaassa tuomittu tai määrätty yhdyskuntapalvelu, joka on nimeltään Islannissa samfélagsþjónusta, Norjassa

samfunnsstraff, Ruotsissa *samhällstjänst*, Tanskassa *samfundstjeneste*, voidaan joko ainoana seuraamuksena tai yhdistettynä ehdolliseen tuomioon taikka Ruotsissa tuomittuun suojelevalvontaan pyynnöstä panna täytäntöön Suomessa.

Edellytyksenä 1 momentissa tarkoitetulle rangaistuksen täytäntöönpanon siirrolle on Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön suostumus. Suostumus voidaan antaa, jos yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano Suomessa tuomitun henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia edistäisi hänen mahdollisuuksiaan sopeutua yhteiskuntaan.

9 b §

Toisessa Pohjoismaassa annetun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano Suomessa

Suomeen täytäntöön pantavaksi siirretty 9 a §:ssä tarkoitettu yhdyskuntapalvelu pannaan Suomessa täytäntöön sen pituisena kuin se on Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa tuomittu tai määrätty. Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoon sovelletaan, mitä yhdyskuntapalvelusta säädetään.

Jos 9 a §:ssä tarkoitettuun yhdyskuntapalveluun on Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa liitetty ehtoja tai määräyksiä, joita Suomessa ei ole mahdollista panna täytäntöön, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi vahvistaa muutoksia niihin.

9 c §

Yhdyskuntapalvelun muuntamisessa ehdottomaksi vankeudeksi sovellettavat säännökset

Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa määrätyn tai tuomitun ja Suomeen täytäntöön pantavaksi siirretyn yhdyskuntapalvelun muuntamiseen ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi sovelletaan, mitä yhdyskuntapalvelun muuntamisesta vankeudeksi säädetään. Tällöin yksi tunti suorittamatta olevaa yhdyskuntapalvelua muunnetaan yhdeksi päiväksi ehdotonta vankeutta. Tällaisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon sovelletaan, mitä vankeudesta säädetään.

9 d §

Yhdyskuntapalvelun muuntamista koskevan asian siirtäminen toiseen Pohjoismaahan

Tuomioistuin voi siirtää yhdyskuntapalvelun muuntamista koskevan asian siihen Pohjoismaahan, jossa tuomio on annettu tai jossa tuomittu on valvottavana, jos tuomioistuin katsoo, että Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa määrätty tai tuomittu yhdyskuntapalvelu olisi Suomessa muunnettava ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. Näin voidaan menetellä myös, jos on ryhdyttävä toimenpiteisiin sen johdosta, että tuomittu on jättänyt noudattamatta tuomiossa tai sen nojalla annettuja erityisiä ehtoja tai määräyksiä.

Jos yhdyskuntapalvelun on määrännyt hallintoviranomainen, päätös on 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa siirrettävä tälle viranomaiselle.

9 e §

Suomessa tuomitun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano toisessa Pohjoismaassa

Suomessa tuomittu yhdyskuntapalvelu tai ehdollinen vankeusrangaistus, jonka oheisrangaistuksena on tuomittu yhdyskuntapalvelua, voidaan siirtää täytäntöön pantavaksi Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa, jos asianomaisen maan toimivaltainen viranomainen tähän suostuu. Edellytyksenä siirron esittämiselle on, että Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö arvioi, että yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano toisessa Pohjoismaassa tuomitun henkilökohtaisten olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia edistäisi hänen mahdollisuuksiaan sopeutua yhteiskuntaan.

Jos toimivaltainen viranomainen siinä Pohjoismaassa, johon 1 momentissa tarkoitettu rangaistus on siirretty täytäntöön pantavaksi, muuttaa yhdyskuntapalvelun ehtoja tai määräyksiä, joita tuomittu on velvollinen noudattamaan, tämä päätös on sitova myös Suomessa.

Jos toimivaltainen viranomainen Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa siirtää

yhdyskuntapalvelun muuntamista koskevan asian Suomeen, seuraamus voidaan tuomita Suomessa. Tällöin Suomessa yhdyskuntapalvelua koskevan tuomion antanut tuomioistuim on toimivaltainen ratkaisemaan asian.

9 f §

Toisessa Pohjoismaassa päätetty muutos, muuntaminen ja kumoaminen

Jos toimivaltainen viranomainen Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa muuttaa Suomessa täytäntöön pantavaksi siirrettyyn yhdyskuntapalveluun liittyviä ehtoja tai määräyksiä, joita tuomittu on velvollinen noudattamaan, tai jos viranomainen muuttaa taikka kumoaa 9 a §:ssä tarkoitetun yhdyskuntapalvelun, päätös on pätevä myös Suomessa. Jos muutettuja ehtoja tai määräyksiä Suomessa ei ole mahdollista panna täytäntöön, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi vahvistaa muutoksia niihin.

9 g §

Yhdyskuntapalveluun tuomitun oikeus avustajaan ja puolustajaan

Yhdyskuntapalveluun tuomitulla on oikeus avustajaan ja puolustajaan siten kuin 5 e §:ssä säädetään.

24 §

Tämän lain 1, 5, 10 ja 17 §:ssä tarkoitetun pyynnön tekee Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan asianomainen viranomainen.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö ratkaisee, onko 5, 10 tai 17 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön suostuttava. Ratkaisun 1 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön suostumisesta tekee oikeusrekisterikeskus.

24 §

Tämän lain 1, 5, 9 a, 10 tai 17 §:ssä tarkoitetun pyynnön tekee Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan toimivaltainen viranomainen.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö ratkaisee, onko 5, 9 a, 10 tai 17 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön suostuttava. Oikeusrekisterikeskus päättää 1 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön suostumisesta.

26 §

Ennen kuin 5, 10 tai 17 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön suostutaan, on tuomitulle varattava tilaisuus lausua asiasta, jos se voi vaikeudetta tapahtua.

Päätökseen, jolla suostutaan 5, 10 ja 17 §:ssä tarkoitettuun täytäntöönpanopyyntöön, on liitettävä valitusosoitus.

Päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

27 §

Pyynnön, joka tarkoittaa 8 §:n mukaista täytäntöönpanoa taikka 15 tai 22 §:ssä edellytettyä valvonnan järjestämistä Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa, esittää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Pyynnön, joka tarkoittaa 4 §:n mukaista täytäntöönpanoa, esittää oikeusrekisterikeskus.

Jos pyyntö koskee sakon muuntorangaisituksen täytäntöönpanoa, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön on määrättävä muuntorangaisituksen aika.

28 §

Jos on suostuttu pyyntöön, jota 1, 5, 10 tai 17 §:ssä tarkoitetaan, taikka jos ehdollisella tuomiolla myönnetty lykkäys tai ehdonalainen vapaus on, sen mukaan kuin 13 tai 20 §:ssä säädetään, julistettu menetetyksi, alkoon Suomessa nostettako syytetä siitä rikollisesta teosta, jota muussa pohjoismaassa annettussa tuomiossa tarkoitetaan.

30 §

Jos sen jälkeen, kun tämän lain 1 tai 5 §:ssä tarkoitettuun täytäntöönpanopyyntöön on suostuttu, syntyy kysymys täytäntöönpanon vanhentumisesta, on se ratkaistava sen valtion

26 §

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö kuulee tuomittua ennen kuin se päättää suostumisestaan 5, 9 a, 10 tai 17 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön. Kuulemiseen sovelletaan, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään asianosaisen kuulemisesta.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätös suostua 1 momentissa tarkoitettuun pyyntöön annetaan tiedoksi siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Helsingin hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

27 §

Pyynnön, joka tarkoittaa 8 tai 9 e §:n mukaista täytäntöönpanoa taikka 15 tai 22 §:ssä edellytettyä valvonnan järjestämistä Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa, esittää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Pyynnön, joka tarkoittaa 4 §:n mukaista täytäntöönpanoa, esittää oikeusrekisterikeskus.

Jos pyyntö koskee sakon muuntorangaisituksen täytäntöönpanoa, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön on määrättävä muuntorangaisituksen *pituus ja vanhenemisaika.*

28 §

Jos Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on suostunut pyyntöön, jota 1, 5, 9 a, 10 tai 17 §:ssä tarkoitetaan, tai jos ehdollinen rangaistus tai ehdonalainen vapaus 13 tai 20 §:ssä tarkoitettulla tavalla määrätään menetetyksi, Suomessa ei saa nostaa syytetä siitä rikoksesta, jota toisessa Pohjoismaassa annettu tuomio koskee.

30 §

Kun 1, 5 tai 9 a §:ssä tarkoitettuun täytäntöönpanopyyntöön on suostuttu, *tuomion täytäntöönpanon vanhentuminen ratkaistaan sen valtion lain mukaan, jossa tuomio on tuomit-*

lain mukaan, jossa tuomio on annettu.

Suomen lain armahdussäännöksiä on sovellettava myös Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa annettuihin Suomessa täytäntöön pantaviksi määrättyihin tuomioihin.

Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa annettua tuomiota koskevassa Suomessa tapahtuvassa täytäntöönpanossa on noudatettava, mitä armoa antamalla on päätetty siinä pohjoismaassa, jossa tuomio on annettu.

tu tai päätös on tehty.

*Suomessa täytäntöön pantavan tuomion armahdukseen sovelletaan Suomen armahdusta koskevia säännöksiä. Myös tuomion antanut Pohjoismaa voi armahtaa tuomitsemansa henkilön, jonka tuomion täytäntöönpano on siirretty Suomeen. Tällöin tuomio-
maan tuomioistuimien soveltaa omia armahdus-
ta koskevia säännöksiään.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoa koskeva pyyntö on tehty ennen tämän lain voimaantuloa.